

אלול התשס"ט

בס"ד

"הכוהנים הלויים"

לפרשת שופטים (ע"פ שעורו של הרב תמיר גרנות)

1. דברים י"ז

(יד) **כִּי תָבֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ וַיִּרְשָׁתָהּ וַיִּשְׁבָּתָהּ בָּהּ וְאָמַרְתָּ אֲשִׁימָה עָלַי מֶלֶךְ כְּכֹל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סָבִיבִתִּי:**

אין היא מציעה דמוקרטיה במקום המלוכה, למשל, אלא מציעה היעדר שלטון במקום קיומו של שלטון מרכזי.

לאמור: המצב ההפוך ממצב המלוכה הוא מצב חסר שלטון מדינה מרכזי, ובו בעצם מתקיימת 'תיאוקרטיה' - או בלשונו של גדעון בסרבו למלוך על ישראל:

2. שופטים ח', כג - גדעון בסרבו למלוך על ישראל

"ה' ימשול בכם".

כך אומר גם שמואל לעם בראשית ימי המלוכה:

3. שמ"א י"ב, יב - שמואל לעם בראשית ימי המלוכה

"וה' א-לוהיכם מלככם"¹.

ההסתייגות מעצם קיומו של שלטון מרכזי משפיעה גם על ההגבלות והסייגים שמטילה התורה על סמכויותיו של המלך לאחר שמונה.

מדברי גדעון ושמואל ומתולדות המלכים הראשונים עולה שהמתח העיקרי המלווה את מערכות השלטון בישראל הוא המתח שבין מלכות בשר ודם לבין מלכות ה', שהנאמנות לה מתבטאת בשמירה על מצוות התורה ובקבלת סמכות נציגיו של ה' בשלטון - הנביאים, הכהנים ודייני בית הדין.

כך מצווה התורה במפורש:

4. דברים י"ז, יח-כ

וְהָיָה כְּשִׁבְתֶּךָ עַל כֶּסֶף מִמְלַכְתְּךָ וְכָתַב לְךָ אֶת מִשְׁנֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת עַל סֵפֶר מִלְּפָנֵי הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם: וְהָיְתָה עִמּוֹ וְקָרָא בּוֹ כָּל יְמֵי חַיָּו לְמַעַן לִלְמַד לְיִרְאָה אֶת ה' אֱ-לֹהֵיךָ לְשִׁמּוֹר אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת וְאֶת הַחֻקִּים הָאֵלֶּה לְעֲשׂוֹתָם: לְבִלְתִּי רוּם לְבָבוֹ מֵאֲחֵיו וּלְבִלְתִּי סוּר מִן הַמִּצְוָה יְמִין וְשְׂמֹאל.

המלך כפוף לתורה, ולפי המשתמע הוא כפוף גם לכוהנים הלויים.

אמנם, יש לחדד את המשמעות של כפיפותו הכפולה של המלך: לכאורה, הרי הכהנים הלויים מייצגים את התורה ופועלים מטעמה, והכפיפות לתורה כוללת ממילא כפיפות לנושאה ולדבריה. מהי, אפוא, משמעות כפיפותו הכפולה של המלך - כפיפות לתורה וכפיפות לכוהנים הלויים?

א. סדרי השלטון בפרשת שופטים

פרשת שופטים - שמה נאה לה, מפני שברובה היא עוסקת בסוגיות של משפט ושלטון, או באופן רחב יותר - בתחום שאנו רגילים לקרוא לו בימינו 'תורת המדינה'.

תחילת הפרשה בציווי על ייסוד מערכת משפט ושיטור רחבה, ואחר כך היא עוסקת, לפי הסדר, בחוק בית הדין הגדול וסמכויותיו, בחוק המלך, בחוקי הכהנים הלויים ובמוסד הנובאה.

בסיום הפרשה עוסק משה רבנו בדיני המלחמה, גם הם מן הסוגיות המדיניות המובהקות.

אחת השאלות החשובות בכל מבנה שלטוני היא שאלת היחס שבין רשויות השלטון השונות.

בשנים האחרונות רבו הדיונים הציבוריים במדינת ישראל על היחסים שבין הכנסת לבין בית המשפט, בין בית המשפט לבין הממשלה, ובין הממשלה לבין הכנסת.

קביעה ברורה של היחסים בין הרשויות ושל ההיררכיה ביניהן מגדירה במידה רבה את האופי הפוליטי והמוסרי של המדינה.

בדיקטטורה, למשל, כוחו של השליט המדיני (נשיא, יו"ר או מלך) עדיף על כוחן של רשויות המשפט והחקיקה, הוא איננו כפוף להם, ומתוך כך הוא יכול לנצל את כוחו (לטובת המדינה או לטובתו האישית) ולפגוע בערכים ציבוריים ובזכויות פרטיות.

במדינה הליברלית אמור מעמדה של הרשות השופטת להיות עדיף, כדי שתוכל להגן על זכויות הפרט ועל ערכים שלפי העיקרון הליברלי מהווים תכלית קיומה של המדינה.

סוגיית היחסים בין הרשויות השונות שעליהן מדברת התורה נידונה לא מעט בחז"ל, וראשיתה בכמה פסוקים מפורשים בתורה.

ייחודו של מבנה השלטון שבתורה הוא בהקניית מעמד בכיר לרשויות שאינן 'אזרחיות', אלא הן בעלות אופי ומשמעות דתית - הכהונה והנובאה.

רשות שופטת קיימת במדינת התורה כפי שהיא קיימת ברוב רובן של המדינות; ודווקא מעמדה של הרשות המבצעת (או המושלת) ע"פ התורה הוא מסוייג.

כידוע, התורה מצווה על מינוי מלך בציווי מותנה, ולא מוחלט - כלומר, רק אם העם חפץ בכך הוא יבקש למנות מלך.

המפרשים שעסקו במצנת מינוי המלך דנו רבות בשאלת אופן השלטון הראוי - מלכות, אריסטוקרטיה או דמוקרטיה, אבל נראה שההסתייגות של התורה היא מעצם השלטון המדיני:

כאשר התורה קובעת שמינוי המלך תלוי ברצון העם:

1 כידוע, מחלוקת מפרשים רבתי היא בשאלה האם התורה מחייבת מינוי מלך או רק מאפשרת את מינויו. פשוטו של מקרא מורה בבירור על האפשרות השנייה, אם כי ייתכן שדברי חז"ל והרמב"ם, המחייבים מלוכה, מוצדקים רטרואקטיבית כפירוש של התורה שבעל פה בפסוקים, לאחר שעם ישראל בחר באופציה הזו.

האם מדובר כאן על בני שבט לוי, שכונו לפני כן לויים, ואולי נוסף להם כאן תואר כבוד, או שמא הכוונה לכהנים מזרע אהרן?

הספק רק מתגבר לאור העובדה שספר דברים מערב תפקידים שיועדו בספרים הקודמים לכהנים ביחד עם תפקידים שיועדו ללויים:

7. דברים י', ח

בעת ההוא הִבְדִּיל ה' אֶת שֵׁבֶט הַלְוִי לְשֵׂאת אֶת אֲרוֹן בְּרִית ה', לְעַמֵּד לִפְנֵי ה' לְשָׁרְתוֹ וּלְבַרְכֵךְ בְּשֵׁמוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה.

בפסוק זה נזכרים בחדא מחתא:

תפקיד נשיאת הארון, שניתן בספר במדבר ללויים בני קהת,

והייעוד לברך בשם ה', שניתן בספר במדבר לכהנים.

ייתכן לפרש שהפסוק כולל תפקידים שניתנו לסייעות שונות בשבט לוי, כל סיעה ותפקידה, אך הקשר הפסוק מקשה על הצעה זו:

הפסוק עוסק בהבדלת הלויים לאחר חטא העגל, ומן הסתם הוא מפרט תפקידים שניתנו ללויים לאור נאמנותם ומסירות נפשם לה' ולמשה בשעת החטא.

קשה מאוד להניח שהכהונה ניתנה לאהרן בעקבות חטא העגל, שהרי הוא עצמו חטא בו, ופשר עירוב התפקידים שבפסוק נותר לא-ברור.

קושי דומה עולה מברכת משה לשבט לוי בסוף הספר:

8. דברים ל"ג, ח-י

וּלְלֹוֵי אֶמְרָ תַמְיֵד וְאוֹרִיךְ לְאִישׁ חֲסִידְךָ אֲשֶׁר נִסִּיתוּ בְּמִסָּה תְרִיבָהוּ עַל מִי מְרִיבָה: הַאֲמַר לְאֲבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא רֵאִיתִי וְאֵת אָחִיו לֹא הִכִּיר וְאֵת בְּנָיו לֹא יָדַע כִּי שָׁמְרוּ אֶמְרָתְךָ וּבְרִיתְךָ יִנְצְרוּ: יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב וְתוֹרָתְךָ לְיִשְׂרָאֵל וְשִׁימוּ קְטוֹרֶה בְּאַפְךָ וְכָלִיל עַל מִזְבְּחֶךָ.

הברכה פותחת באזכור האורים והתומים, הנתונים לפי ספר שמות על החושן של הכהן הגדול, ומייד מנמקת את הבחירה באהרן בנימוק הקשור לחטא העגל: "האומר לאביו ולאמו לא ראיתיו", והדמיון בולט לאמור בחטא העגל:

9. שמות ל"ב, כז

וְהָרְגוּ אִישׁ אִישׁ וְאִישׁ וְאִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת קְרֹבוֹ.

בהמשך נאמר "יורו משפטיך ליעקב" - וייתכן שהכוונה לכהנים או ללויים, אך מייד: "ישימו קטורה באפך וכליל על מזבחך" - ואלו הם שני תפקידי כהונה מובהקים.

ושבו מתעוררת אותה השאלה: כיצד ייתכן לתלות את בחירתם של הכהנים בני אהרן בחטא העגל, שבו חטא אביהם, ודווקא הלויים שלא חטאו זוכים למעמד נחות?

* * *

כדי לברר את שאלותינו נסקור את שאר האזכורים הרלוונטיים של הכהנים הלויים (או "הכהנים בני לוי") בספר דברים.

1. עגלה ערופה

בפרשת עגלה ערופה מיוחד לכהנים בני לוי תפקיד מרכזי:

10. דברים כ"א, ה – עגלה ערופה

וּנְגַשׁוּ הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לְוִי כִּי בָּם בָּחַר ה' אֶל-לוֹהֶיךָ לְשָׁרְתוֹ וּלְבַרְכֵךְ בְּשֵׁם ה' וְעַל פִּיהֶם יִהְיֶה כָּל רִיב וְכָל נִגְעַ.

"הכהנים בני לוי" מתפקדים כאן כנציגי הרשות, ולפניהם מתוודים זקני העיר.

מענה לשאלתנו נמצא בפרשייה הקודמת לפרשיית המלך, הלא היא הפרשה שכונתה בלשון חז"ל "זקן ממרא".

התורה קובעת כי כאשר מתעורר עניין משפטי מסובך במיוחד, יש לעלות לבית הדין הגדול:

5. דברים י"ז

(ח) כִּי יִפְלֵא מִמֶּךָ דָּבָר לְמִשְׁפַּט בֵּין דָּם לְדָם בֵּין דִּין לְדִין וּבֵין נֶגַע לְנֶגַע דְּבָרֵי רִיבֹת בְּשַׁעֲרֶיךָ וְקִמְתָּ וְעִלִּיתָ אֶל הַמִּקְדָּשׁ אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ: (ט) וּבָאתָ אֶל הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם וְאֶל הַשֹּׁפֵט אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּיָמֶיךָ הֵהָם וְדָרַשְׁתָּ וְהִגִּידוּ לְךָ אֶת דְּבַר הַמִּשְׁפָּט:

על הוראת בית הדין מצווה התורה:

(י) וְעִשִּׂיתָ עַל פִּי הַדָּבָר אֲשֶׁר יִגִּידוּ לְךָ מִן הַמִּקְדָּשׁ הַהוּא אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה וְשִׁמְרַתָּ לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר יֹרֶדְךָ: (יא) עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יֹרֶדְךָ וְעַל הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר יֹאמְרוּ לְךָ תַעֲשֶׂה לֹא תִסּוּר מִן הַדָּבָר אֲשֶׁר יִגִּידוּ לְךָ יָמִינוּ וְשָׂמַל:

מכאן, אפוא, שקיימת חובת נאמנות מלאה ומושלמת להוראות חברי בית הדין - שופטים, כהנים או לויים.

המשמעות הפשוטה של הציווי "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל" היא שיש למלא אחר הפסיקה בדקדקנות ושאינו לסור ממנה, אולם רש"י, בעקבות הספרי², פירש:

6. רש"י בעקבות הספרי

אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל או על שמאל שהוא ימין - שמע לו.

ואכן, לא בא רש"י אלא לפרש פשוטו של מקרא³, שכן דבריו מחוייבים מעצם כוונת התורה להסמיד את הכהנים והחכמים להורות בענייני התורה, גם בדברים שאינם מפורשים או נתונים במחלוקת. שהרי תוקפה של סמכות נבחן דווקא כאשר לשאר האנשים נראה שהיא טועה, שהרי אם הכל מסכימים שפסק בית הדין הוא אמת - אין סיבה לחלוק עליו. מתן סמכות ההכרעה לבית הדין משמעותו ציווי לקיים את דבריהם גם כאשר הם נראים כטועים.

זוהי הסיבה לכך שהמלך מצווה להיות נאמן גם לתורה וגם לכהנים הלויים המוסמכים לפרשה, כדי שיקבל את הכרעותיהם ואת הוראותיהם גם אם הן אינן מפורשות בתורה אך נגזרות ממנה.

תפקיד ההוראה המוטל על הכהנים הלויים הוא רק אחד מן התפקידים המוטלים עליהם.

התפקיד הראשון, שעליו שמענו כבר בספרי התורה הקודמים, הוא השרות בקודש - עבודה, משא ושירה.

בפרשתנו נוסף לתפקידים אלו גם תפקיד ההוראה, כחלק מהמהלך הכולל של ספר דברים, המתווה את דמותו של עם ישראל כחברה בעלת רשויות שלטון מסודרות המאורגנת על פי עקרונות התורה.

ב. מי הם הכהנים הלויים?

ספר דברים משתמש באופן עקבי בכינוי "הכהנים הלויים", כינוי שלא מצאנו באף אחד מספרי התורה האחרים.

עד ספר דברים הכרנו את הלויים ואת הכהנים (או "בני אהרן הכהנים"), כל אחד מהם לעצמו.

הכינוי החדש - "הכהנים הלויים" - מבבלב.

2 בספרי על אתר נדרש הפסוק בשינוי לשון קטן מרש"י: "אפילו מראין בעיניך...", וכנראה שרש"י רצה לחדד את חובת ההכרעה כדברי בית הדין.

3 בירושלמי (הוריות פ"א ה"א) הובאה ברייתא הפוכה לזו שהביא רש"י: "יכול אם אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין תשמע לו? ת"ל: "מין ושמאל" - עד שיאמר לך על ימין שהוא ימין ועל שמאל שהוא שמאל". ברי שזו מחלוקת עקרונית מאוד בשאלת סמכות החכמים, ולענ"ד בצדק פירש רש"י על פי הספרי.

הכהונים הלויים שותפים לצד משה בהנהגת העם, ולכן אך טבעי הוא שהם נמצאים לצדו במעמד כריתת הברית.

אולם בהמשך מכנה התורה את אותם "הכהונים הלויים" בתואר "הלויים" בלבד:

17. (דברים כ"ז, יד)

ועניו הלויים ואמרו אל כל איש ישׁאל קול כם.

שוב - ברור שאין מדובר על הכהונים בני אהרן, שהרי התורה מכנה אותם "הלויים".

אולם ברור גם שאין מדובר על כל הלויים, שהרי אלו הם "הכהונים הלויים".

עוד נוסף, שברור מהפסוקים שלא כל הלויים הם "הכהונים הלויים", שכן בני שבט לוי עמדו על הר הברכה ביחד עם חמישה שבטים נוספים:

18. דברים כ"ז, יא-יב

ויצו משה את העם ביום ההוא לאמר: אלה לעמדי לברך את העם על הר גרזים בעברכם את הירדן - שמעון ולוי ויהודה ויששכר ויוסף ובנימן.

לאמור, הלויים סתם - הרי הם כשאר השבטים להיכנס בברית. מעטים מהם, אלו המכונים "הכהונים הלויים", הם השותפים בניהול מעמד הברית.

לפני שנבהיר את התמונה העולה לדעתנו מן הפסוקים, נזכיר שבספר דברים נזכר הרבה פעמים "הלוי" סתם, ללא כל תוספת (בעיקר ביחס למתנות עניים), ויש לתת את הדעת גם על פירושו של כינוי זה.

ג. שיטת הבחירה של הכהונים בספר דברים

המפתח לפתרון החידה מצוי בפסוקים בפרשתנו, המבארים את היחס שבין הכהונים ללויים (החלוקה לפסקאות של הרב תמיר גרנות):

19. דברים י"ח, א-ז

א. לא יהיה לכהנים הלויים כל שבט לוי חלק ונחלה עם ישׁאל, אשי ה' ונחלתו יאכלון: ונחלה לא יהיה לו בקרב אחיו, ה' הוא נחלתו כאשר דבר לו:

ב. וזה יהיה משפט הכהנים מאת העם מאת זבחי הגבח אם שור אם שׁה, ונתן לכהן הזרע והלחיים והקבה: ראשית דגןך תירשך ויצהרך וראשית גז צאנך תתן לו:

ג. כי בו בחר ה' אלוהיך מכל שבטיך לעמד לשׁרת בשם ה' הוא ובניו כל הזמנים:

ד. וכי יבא הלוי מאחד שעריך מכל ישׁאל אשר הוא גר שם ובא בכל אתו נפשו אל המקום אשר יבחר ה': ושׁרת בשם ה' אלוהיו ככל אחיו הלויים העמדים שם לפני ה'.

לארבעה חלקים מחולקים פסוקים אלו:

פסקה א' עוסקת בנחלת הלויים;

פסקה ב' - במתנות הכהונים;

פסקה ג' מביאה את הנימוק לבחירת הכהונים או הלויים;

ושני הפסוקים האחרונים (פסקה ד') עוסקים בהגדרת הזכות החוקית לשׁרת את ה' במקדשו.

לכאורה, פסקה א' חוזרת על הידוע לנו כבר מספר במדבר - הלויים אינם נוחלים נחלה עם בני ישראל.

התורה מציינת כי דווקא הכהונים נבחרו לתפקיד זה בגלל תפקידיהם האחרים - לשרת את ה', לברך בשמו ולשפוט בריבים ובנגעים⁴.

אם נפרש שה"שרות" האמור כאן הוא עבודת הקרבנות, הרי שהפסוק מחזק את ההשערה שהכינוי "הכהונים בני לוי" מכוון לכהנים בני אהרן, שהם המשרתים בקודש לפי חומשי התורה האחרים.

עם זאת, הדבר לא נאמר כאן במפורש.

2. הוראה בנגעים

11. דברים כ"ד, ח - הוראה בנגעים

השׁמר בנגע הצרעת לשׁמר מאד ולעשות ככל אשר יורו אתכם הכהנים הלויים כאשר צויתם תשמרו לעשות.

לפי ספר ויקרא, הוראה בנגעים היא תפקיד מובהק של הכהונים בני אהרן, כאמור שם בראשית העניין:

12. ויקרא י"ג, ב

והובא אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו הכהנים.

אמנם, מהפסוק שבספר דברים איננו יכולים לדעת האם כוונתו לכהונים בני אהרן או ללויים סתם.

3. נתינת התורה לכהונים בני לוי

13. דברים ל"א, ט - נתינת התורה לכהונים בני לוי

ויכתב משה את התורה הזאת ויתנה אל הכהנים בני לוי הנשאים את ארון ברית ה' ואל כל זקני ישׁאל.

נתינת התורה לכהונים בני לוי מתאימה לתפקידם בכל הספר כנציגי התורה וכמורי ההוראה, כפי שתואר למעלה.

התורה מסבירה שדווקא הכהונים בני לוי זכו לקבל את ספר התורה כיוון שהם הנושאים את ארון ברית ה', והלא התורה עתידה להיות מושמת בצד הארון (דברים ל"א, כ).

לכאורה, עולה מכאן בבירור כי הכהונים בני לוי אינם הכהונים בני אהרן, שהרי כל בני קהת נושאים את הארון, כמפורש בספר במדבר:

14. במדבר ד', טו

וכלה אהרן ובניו לכסות את הקדש ואת כל כלי הקדש בנסע המנחה ואחרי כן יבאו בני קהת לשאת ולא יגעו אל הקדש ומתו, אלה משא בני קהת באהל מועד.

ברור, אפוא, שהמונח "הכהונים הלויים" שבספר דברים אינו חופף למונח "הכהונים" שבשאר ספרי התורה, שהרי התורה מבחינה בבירור (בפסוקים המצוטטים למעלה מספר במדבר) בין הכהונים בני אהרן, המכסים את כלי הקודש, לבין הלויים בני קהת, הנושאים אותם, ובכל זאת מכנה בספר דברים את "הנושאים את ארון ברית ה'" בתואר "הכהונים הלויים".

ואכן, בהמשך אותם פסוקים מכנה התורה את אותם אנשים שכוננו קודם לכן בתואר "הכהונים הלויים", בתואר "הלויים" בלבד:

15. דברים ל"א, כה-כו

ויצו משה את הלויים נשאי ארון ברית ה' לאמר: לקח את ספר התורה הזאת ושמרתם אתו מצד ארון ברית ה' אלוהיכם והיה שם בך לעד.

4. מעמד הברית

16. דברים כ"ז, ט - מעמד הברית

וידבר משה והכהנים הלויים אל כל ישׁאל לאמר הספת ושמע ישׁאל היום הזה נהיית לעם לה' אלוהיך.

⁴ במעמד עגלה ערופה יש מרכיב משפטי ומרכיב פולחני, ולכן ראוי שדווקא הכהונים בני לוי, שיש להם תפקיד כפול כזה, יהיו במרכז המעמד.

מעמד הכהונה הוא לפיכך מעמד וולונטארי, וההצטרפות אליו תלויה ברצונו של הלוי: **"ובא בכל אוות נפשו"**.

ייתכן אמנם שהתורה אינה מתכוונת לרצון קפריזי או ספורדי, וכי כוונתה להחלטה של הלוי לשרת את ה' בקביעות.

לפי הבנה זו, **הלוי יכול להחליט לשדרג את מעמדו ולהפוך לכהן, אך מעשה זה מחייב אותו מכאן ולהבא**.

מעתה, נוכל להבין שזה בדיוק היה המעשה שעשתה חנה בשמואל בנה: למרות שאלקנה היה מזרע **יצהר בן קהת** (דבה"א ו, יב), **ולא מזרע אהרן**, חנה הקדישה את שמואל לכהונה והפכה אותו לכהן⁵.

קעת מובן הניסוח של התורה: **"לא יהיה לכהנים הלויים כל שבט לוי חלק ונחלה עם אחיו"**.

כפי שמורה הפירוש הפשוט, **אכן לכל שבט לוי אין נחלה**.

הכינוי **"הכהנים הלויים"** נועד לנמק הלכה זו:

כיוון שכל לוי הוא פוטנציאלית כהן, לא יהיה לשבט כולו חלק ונחלה עם אחיו.

עתה, כאשר אנו מצויידיים בהגדרה ברורה של המונחים, נוכל לחזור ולפרש את הפרשיות השונות שדנו בהן:

• **בחירת הכהנים הלויים אכן נבעה מחטא העגל**, כפי שמופיע בתיאור מעשה העגל ובברכת משה שבסוף הספר, שהרי הבחירה הייתה בכל שבט לוי, ולא דווקא בבני אהרן.

"יורו משפטך ליעקב... ישימו קטורה באפך" הם הכהנים בני שבט לוי, שאינם דווקא צאצאיו של אהרן.

מעתה, אין גם קושי בקביעה כי: **"בעת ההיא (לאחר חטא העגל) הבדיל ה' את שבט הלוי... לעמוד לפני ה' ולברך בשמו"**, מפני שאכן **כל שבט לוי ראוי לברך את ישראל**, אף **שבפועל יעשו זאת רק הכהנים - כלומר, מי מהלויים שירצו לשרת ויתנדבו לכך**.

• תיאור הכהנים הלויים נושאי הארון מתיישב אף הוא היטב, מפני שאין הכוונה לכהנים בני אהרן דווקא, וייתכן שכהנים אלו יהיו מבני קהת.

• **חילופי המונחים המצויים בין "הכהנים הלויים" לבין "הלויים"** אינם קשים כלל, שהרי הלויים הם הכהנים, משעה שבחרו לשרת. ושוב: **המונח 'לוי' הוא בעל משמעות שושלתית-שבטית, ואילו המונח 'כהן' מצוין תפקיד**.

• **ההלכות השונות שעליהן מופקדים הכהנים - משפט, הוראה בנגעים, עגלה ערופה וכו' - מוטלות על פי ספר דברים על כתפיו של כל בן שבט לוי שהפך לכהן**, בהתאם לעקרון הוולונטרי, ולא דווקא על בני אהרן.

• במעמד הברית עמדו הלויים שלא בחרו להיות כהנים ביחד עם חמשת השבטים בהר הברכה, ואילו אחיהם שאיוותה נפשם בתפקיד הכהונה השתתפו בעריכת הטקס.

• ולבסוף, הרבה פעמים נזכר סתם **"הלוי"** בספר דברים, ללא הכינוי **"הכהנים הלויים"**. עיון במקומות אלו מלמד כי כינוי זה מופיע תמיד בהקשר של **מעמד חברתי**:

20. דברים י"ב, יח-יט

כי אם לפני ה' אלוהיך תאכלנו במקום אשר יבחר ה' אלוהיך בו, אהבך ויבךך ויעבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך, ושמחת לפני ה'

5 קיימת דעה בין חוקרים אחרונים ששמואל אף לוי לא היה, שכן בראש ספר שמואל נאמר על אלקנה שהיה "בן תחו בן צוף אפרתי", ומשמע שהיה משבט אפרים. אמנם, לענ"ד נראה שאין זו ראיה מספיקה כדי לחלוק על פשטות הכתובים בספר דה"י.

אולם למעשה, פסוקים אלו מכילים סתירה פנימית כבר בראשיתם:

"לא יהיה לכהנים הלויים" - משמע, רק לחלק מן הלויים;

"כל שבט לוי" - משמע, לכל בני השבט!

מהי משמעותו של פסוק זה?

כיצד מסתדרים שני המגדירים האלו ביחד, ומה מוסיף האחד מהם על משנהו?

הפסקה השנייה, העוסקת במתנות הכהנים, **סותרת את הידוע לנו מספר ויקרא**.

כאן נאמר שהכהנים מקבלים את הזרוע, הלחיים והקיבה, ואילו בויקרא פ"ז למדנו שהכהנים מקבלים את השוק והתזה.

זאת ועוד, כלל לא ברור מיהם **"הכהנים"** הזוכים למתנות אלו:

האם אלו הם **הכהנים בני אהרן**, או **"הכהנים הלויים כל שבט לוי"**, שנזכרו בפסוק א'?

דומה שנוכל לעמוד על פשר פסוקים אלו אם נעיין בשלושת הפסוקים החותמים את הפרשה (פסקאות ג-ד), העוסקים בזכות לשרת לפני ה'.

בפסוק ה' נאמר: **"כי בו בחר ה' אלוהיך מכל שבטך לעמוד לשרת"**, והדבר מובא כנימוק לזכותו של הכהן לקבל את השלמים, התרומה וראשית הגז.

מכאן ברור שהמונח **"שרות"** כולל את עבודת הקרבנות, שהרי זוהי עבודתו של הכהן הזכאי למתנות אלו.

ואמנם, אף בפסוק ז' חוזרת התורה על אותו מונח עצמו - **"ושרת בשם ה' אלוהיו ככל אחיו הלויים העומדים שם לפני ה'"**, וכאן ברור שהכוונה היא לעבודת המקדש, ולא לעבודת משא או משמר.

ובכן, מי הוא הראוי לשרת בקודש לפני ה'?

הפעם התורה מבארת זאת במפורש: **"וכי יבוא הלוי מאחד שעריך מכל ישראל... ובא בכל אוות נפשו אל המקום אשר יבחר ה'"**.

לאמור, **כל בן לוי יכול לבוא אל בית המקדש ולשרת שם את ה' בעבודת המקדש**, כשם שעושים כל אחיו הלויים העומדים שם לפני ה'.

למעשה, **"אחיו הלויים העומדים שם לפני ה'"** אינם הלויים, אלא **הכהנים** שעליהם דובר קודם לכן.

מעתה אמור: **כל לוי יכול להפוך ולהיות גם כהן כאשר הוא מחליט לבוא לשרת לפני ה'.**

זכויות הכהונה הינן פונקציה של התפקיד שממלא הלוי, ולא של שיוך שושלתית.

לפני שהלוי מגיע למקום אשר יבחר ה', הרי הוא **סתם 'לוי'**; לאחר שהתחיל לשרת, הרי הוא **"כהן לוי"**.

זהו ההסבר הפשוט למונחים הרווחים בספר דברים: **"הכהנים הלויים"** או **"הכהנים בני לוי"** - פירושים **הלויים על פי משפחתם, אך הכהנים על פי תפקידיהם**.

נמצא, שכל לוי יכול להפוך לכהן, אך בפועל רק אלו המשרתים בקודש אכן נחשבים לכהנים. המונח **"הכהנים הלויים"** מורה על הסמכות ועל הזכות המוקנות לחלק מבני לוי, המשרתים בקודש והמכהנים כמורי הוראה וכמנהיגים בפועל. המונח **"כהן"** מתאר את תפקיד השרות, ולא את הייחוס המשפחתי.

א-לוהיך בכל משלח ידך: השמר לך פן תעזב את הלוי כל ימך על אדמתך.

החובה לאכול את המעשר ביחד עם הלוי והציווי שלא לעזובו נובעים ממעמדו הכלכלי הנמוך.

ודוק: אין התורה קובעת כאן כי יש לתת ללוי מתנה מפני שהוא משרת בקודש, אלא שיש לגמול עמו חסד מפני שהוא עני.

הלוי שעליו מדובר כאן הוא **"הלוי אשר בשעריך"** - כלומר, אותו לוי שעליו כותבת פרשתנו **"וכי יבוא הלוי מאחד שעריך"** - אחד מהלויים שלא בחר לשרת ככהן.

הכהנים הלויים אינם זקוקים לעזרה סוציאלית וכלכלית, מפני שהם מקבלים מתנות חלף עבודתם באוהל מועד: הזרוע, הלחיים והקיבה, התרומה (= **"ראשית דגנך"**) וראשית הגז.

לעומתם, הלויים סתם (**"הלוי אשר בשעריך"**) אינם זכאים לשכר על שירותם מחד, ואין להם נחלה מאידך.

לכן, לוי זה נופל בין הכסאות, מעמדו הכלכלי נחות ויש לתמוך בו.

ואכן, חובת התמיכה בלויים נזכרת בעוד מקומות בספר דברים, ותמיד התמיכה היא בלויים סתם, ולא בכהנים הלויים.

כך, למשל, על מעשר שני ומעשר עני נאמר:

21. דברים י"ד, כו-כט

וְנָתַתָּה הַפֶּסֶף בְּכָל אֲשֶׁר תֵּאֲנֶה נִפְשָׁךְ בְּבָקָר וּבַצֹּאן וּבַיִן וּבַשֶּׂכֶר וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאֲלֶךְ נִפְשָׁךְ וְאֶכְלַתְּ שֵׁם לִפְנֵי ה' אֱ-לוֹהֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ אִתָּהּ וּבִיְתֶךָ: וְהַלְוִי אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ לֹא תַעֲזֹבֵנּוּ כִּי אֵין לוֹ חֶלֶק וְנַחְלָה עִמָּךְ: מִקְצֵה שְׁלֹשׁ שָׁנִים תּוֹצִיא אֶת כָּל מַעֲשֵׂר תְּבוּאָתְךָ בְּשָׁנָה הַהִיא וְהִנַּחְתָּ בְּשַׁעְרֶיךָ: וּבֹא הַלְוִי כִּי אֵין לוֹ חֶלֶק וְנַחְלָה עִמָּךְ וְהִגַּר וְהִיתוּם וְהֵאֱלַמְנָה אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ וְאָכְלוּ וְשָׂבְעוּ לְמַעַן יִבְרַכְךָ ה' אֱ-לוֹהֶיךָ בְּכָל מַעֲשֵׂה יְדֶךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה.

חובה לשתף את הלוי בשמחת היבול כאשר אוכלים לפני ה' בירושלים, מפני שאין לו נחלה ולכן גם אין לו יבול.

כאשר מפרישים מעשר לעניי העם, דואגים ללוי יחד עם שאר חלקי החברה הנצרכים: הגר, היתום והאלמנה.

ד. כהונה - סגולה או בחירה?

כעת, ננסה לרדת לשורש תפישת רעיון הכהונה בספר דברים, ונשווה אותו לתפישה המוכרת לנו משאר ספרי התורה.

למעשה, התורה מציעה שני מודלים שונים ומנוגדים לרעיון הכהונה.

לפי המודל הראשון, המוצע במובלע עוד בספר שמות ומפורט בהרחבה בספר במדבר (פ"ג), הכהנים הם בני אהרן בלבד.

רק מי ששייך לשושלת ושיש לו ייחוס, ראוי להיות כהן.

לפי המודל השני, המתואר בספר דברים, הכהונה היא מעמד הפתוח עבור כל בני לוי הרוצה ליטול בו חלק.

לפי המודל הראשון, יש להניח שסגולותיה המיוחדות של משפחת אהרן, הנובעות מאביה הגדול, מהקרבה למשה רבנו או מנתונים טבעיים אחרים, הן המצדיקות את בחירתם של צאצאי אהרן לכהנים.

התורה, בכל אופן, אינה מנמקת בשום מקום את בחירתם של בני אהרן דווקא לכהנים, וקובעת בחירה זו כגזרת מלך: מעמד הכהונה תלוי בשושלת, ואין הוא זקוק לנימוק.

על פי המינוח המקובל במחשבת ישראל, נכנה תפישה זו בשם **'התפישה הסגולית'**, כיוון שבחירת הכהנים לפיה נובעת מסגולת שושלתם, אינה דמוקרטית ואינה תלויה במעשה.

לפי המודל השני, הופכים הכהנים לכאלה מבחירה.

זו תפישה וולונטרית של הכהונה, הקובעת שהשגת מעמד הכהונה היא פונקציה של רצון הכהן, ולא של הכתבה א-לוהית.

תפישה זו היא דמוקרטית, מפני שכל בני הקהל הרלוונטי - כלומר, כל בני שבט לוי - יכולים ברצונם להפוך לכהנים.

אלא שקושי גדול יש בהצגה זו של הדברים. סוף סוף, גם לפי התפישה השנייה מעמד הכהונה אינו באמת דמוקרטי, שהרי רק הלויים יכולים להפוך לכהנים.

ממה נפשך, אפוא: אם התורה חפצה לפתוח את הכהונה בפני כל מי שרוצה, מדוע לא יוכל כל בן ישראל להיות כהן?

מובן שפתרון שאלה זו זקוק בירור של מעמדו של שבט לוי.

מדוע נבחר שבט לוי דווקא?

לפי ספר דברים ולפי הרמז בספר שמות (**"ולתת עליכם היום ברכה"** (שמות ל"ג)), הלויים נבחרו בשל מעשיהם.

לאחר שראה משה רבנו את חטא העגל, הוא שאל: **"מי לה' אליי"** - כלומר, מי מוכן להיות משרת ה' ולפעול בשליחותו - ובאופן וולונטרי נאספו אליו רק הלויים, ולא בני השבטים האחרים.

הלויים קיימו בגופם: **"ובא בכל אוות נפשו"**, והוכיחו בשעת המבחן את רצונם ואת נכונותם העמוקים להיות משרתי ה', גם כאשר הדבר דורש מסירות נפש.

בחירת שבט לוי אינה מוכתבת מלמעלה ואינה ביטוי להשתייכות משפחתית או לסגולה טבעית, אלא היא תוצאה של התנדבות בני שבט לוי לה' ושל עמידת שאר השבטים מנגד.

כלומר: מבחינה היסטורית, גם הלוייה - כלומר, היכולת להפוך לכהן - היא מעמד וולונטרי ותוצאה של בחירה.

המודל הוולונטרי של הכהונה, שאותו מציע ספר דברים, ממשיך את הקו שראשיתו ההיסטורית בבחירת הלויים באופן דומה.

ואם תשאל: וכי יש צדק בכך שלפי ספר דברים, רק הלויים יכולים להפוך לכהנים, ואילו שאר בני ישראל אינם יכולים להפוך ללויים או לכהנים, וזאת בגלל אירוע היסטורי חד-פעמי?

יש להסביר שהעיקרון הוולונטרי אינו מחייב מתן אפשרות לכל אחד לבחור את מעמדו בכל רגע שהוא רוצה בכך. גם לפי המודל הוולונטרי, ישנם צמתים שונים שבהם תהליך הבחירה נקבע ומונח.

חטא העגל היה צומת כזו, ובו נקבע לדורות מעמד הלויים.

כפי שהערתי למעלה, ייתכן שגם **"הכהנים הלויים"** אינם לויים שברגע נתון רוצים להיות כהנים, אלא כאלו המוכנים להתמסר לכל חייהם, או למצער לתקופה ארוכה, לעבודת הקודש - בדומה לשמואל.

תפישה זו רמוזה בביטוי **"ככל אחיו הלויים העומדים שם לפני ה'"** - כלומר: הלוי מצטרף לאחיו המצויים במקדש דרך קבע, מכוח בחירתם לפני זמן רב.

העמדת הכהונה על הרצון הטוב היא משמעותית גם לדורות, לטב ולמוטב. על פינחס נאמר:

22. במדבר כ"ה, יג - פנחס

והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם.

כלומר, שקנאותו למען ה' זיכתה אותו ואת זרעו בכהונה.

מנגד, על בני עלי החוטאים נאמר :

23. שם"א ב', ל

לכן נאום ה' א-לוהי ישראל, אמור אמרתי ביתך ובית אביך יתהלכו לפני עד עולם ועתה נאום ה' חלילה לי כי **מכבדי אכבד ובוזי יקלו**.

למרות שעלי ובניו שייכים למשפחה הנכונה, בני אהרן ופינחס, ה' מכבד בשירותו רק את מכבדיו, ואילו את בוזיו - וביניהם בני עלי - הוא בוזוה.

לכן, כתוצאה ממעשיהם של בני עלי, נלקחה מהם זכות הכהונה העולמית שהובטחה לאבותיהם הגדולים.

בדומה לכך, לאחר חורבן הבית מבטיח ה' בפי יחזקאל את הכהונה למשפחה מיוחדת מתוך צאצאי אהרן :

24. יחזקאל מ"ד, טו

והכִּהֲנִים הַלְוִיִּם בְּנֵי צְדוֹק אֲשֶׁר שָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמַרְתִּי מִקִּדְשֵׁי בְּתוּעוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעַלִי, הִמָּה יִקְרְבוּ אֵלַי לְשָׁרְתַנִּי וְעִמְדוּ לִפְנֵי לְהַקְרִיב לִי חֶלֶב וְדָם נֶאֱמַר ה' א-לוהים.

רק בני צדוק, שנבדלו משאר אחיהם ושמרו את משמרת ה', יוכלו להיות מעתה והלאה משרתי ה'.

בניגוד למודל הוולונטרי של ספר דברים, ספר במדבר אינו מזכיר כלל שבחירת הלוויים היא תוצאה של התנדבותם לה' בחטא העגל:

25. במדבר ג', ה-יג

וַיִּדְבֶר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: הַקְרֵב אֶת מִטֵּה לְוֵי וְהַעֲמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֵן וְשָׂרְתוּ אֹתוֹ... וְנִתְּתָה אֶת הַלְוִיִּם לְאֶהְרֹן וּלְבָנָיו, וְנִתְּנוּם לְתוֹנִים הִמָּה לוֹ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְאֵת אֶהְרֹן וְאֵת בְּנָיו תִּפְקֹד וְשָׁמְרוּ אֶת קְהֻלָּתָם וְהָזַר הַקְרֵב יוֹמֵת... וְאֲנִי הִנֵּה לְקַחְתִּי אֶת הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם: כִּי לִי כָּל בְּכוֹר בְּיוֹם הַכֹּתִי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הַקִּדְשָׁתִי לִי כָּל בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאֲדָם עַד בְּהֵמָה לִי וְהָיוּ אֵנִי ה'.

לפי פשט הפסוקים, הלוויים נתונים לאהרן כעוזרים מפני הקרבה המשפחתית שביניהם.

כשם שהבכורה היא נתון טבעי, שאינו תלוי במעשה או ברצון, כך קובע ה' שהוא לקח לו את הלוויים.

אף בחירתם של אלו, בדומה לבכורים, נובעת מנתון טבעי - מעצם היותם בני לוי, ולא מבחירה או מזכות כלשהי שעמדה להם.

כאמור, ייתכן שהבחירה נעוצה בסגולתו הטבעית של השבט, ייתכן שבקרבתו למשה ולאהרן, וייתכן שבכך שהוא הבכור לאחר שני האחים הדחויים, ראובן ושמעון.

מכל מקום, לפי ספר במדבר (וכנראה גם לפי ספרי שמות וויקרא), הלווייה והכהונה הם מעמדות שושלתיים וסגוליים,

ואילו לפי ספר דברים שניהם מעמדות וולונטריים.

ה. המודל הוולונטארי וספר דברים

הרב גרנות טוען שספר דברים מייצג פרספקטיבה אנושית לאמונה ולערכים הדתיים, וטוען שהרצון הא-לוהי עובר בו דרך הפריזמה האנושית.

כך, למשל, למדנו כי מקורה של השבת של ספר דברים אינו נעוצ בהכתבה הא-לוהית שבבריאיה, אלא בתכלית האנושית של המנוחה הסוציאלית.

המודל הסגולי מניח שקדושתם הייחודית של אחדים מבני ישראל היא תוצאה של הכתבה א-לוהית בטבע האדם או בהיסטוריה, שעלינו לנהוג על פיה אבל אין לנו שום השפעה עליה וכמובן שאיננו

יכולים לשנותה. קדושת הכהן היא נתונה מרגע לידתו, ומעובדה זו נגזרות הלכות שונות.

הפרספקטיבה האנושית מעבירה את מושג הקדושה דרך הפריזמה האנושית המובהקת ביותר: הרצון החופשי.

יש כהונה ויש קדושה, אך אלה אינם נתונים המוכתבים מלמעלה אלא מעמדות שרכישתם תלויה ברצון החופשי האנושי.

ודאי שה' מסכים על כך, אך הסכמתו באה בדיעבד, לאחר שהמעשה האנושי קבע את המציאות מלכתא.

התנדבות הלוויים במעשה העגל ואוות נפשו של כל לוי - הן אלה שמקנות את מעמד הלווייה והכהונה.

ייתכן שזו גם הסיבה להשמטת רבות מהלכות הכהונה בספר דברים.

בפרקים כ"א-כ"ב של ספר ויקרא למדנו שהכהן הוא קדוש כחפצי הקדושה או כמקדש עצמו, ולכן אסור לו להיטמא, לחלל עצמו ולעבוד בעל מום.

איסורים אלה מובנים היטב אם הקדושה היא סגולית, ומבחינה באופן חד בין שושלת אחת או שבט אחד לבין אחרים.

אבל אם הכהונה היא פונקציה של רצון, ולא תוצאה של מהות שונה, ייתכן שאיסורי הטומאה והחילול אינם חזקים באותה מידה, שהרי האדם לא חייב היה להיות כהן, ורק רצונו הפך אותו לכזה.

במונחי ההלכה, קדושתו אינה כקדושת הגוף, אלא קדושה פונקציונלית⁶.

נאה לסיים את הדיון בשני המודלים בדברים מפורסמים של הרמב"ם, מהם נראה שמבחינה רעיונית ואולי גם מכמה אספקטים הלכתיים, הוא אימץ דווקא את המודל הוולונטרי של ספר דברים:

26. רמב"ם, הל' שמיטה ויובל י"ג, יג

ולא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה' והלך ישר כמו שעשהו הא-לוהים, ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם, הרי זה נתקדש קדש קדשים ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים ויזכה לו בעולם הזה דבר המספיק לו כמו שזכה לכהנים ללוים. הרי דוד עליו השלום אומר: ה' מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי.

נספח: מה היה באמת?

לא ניסינו בשיעור להציע סינתזה שתפתור את הסתירה שבין תפישת הכהונה ואופן בחירת הכהונים והלוויים בספרי התורה השונים.

לא ניסינו גם להציע היפותזה היסטורית.

הצעה של פתרונות כאלה דורשת דיון מקיף ושורשי בכמה שאלות יסוד הנוגעות ליחסים שבין ספרי התורה השונים, לסתירות שביניהם ולשאלת ההיסטוריות של הכתיבה המקראית.

אם כמה מכם הופתעו מהעמדות שהוצעו בשיעור, הרי שהדבר נובע בעיקר מכך שהתורה שבע"פ עיצבה בתודעתנו עמדה ברורה, שביטלה לחלוטין את התפישה של ספר דברים.

לפי חז"ל, שני המעמדות נקבעים לפי הייחוס: הכהונה שייכת תמיד לבני אהרן, והלווייה - לשבט לוי.

אלא שההלכה כפי שנקבעה לבסוף אינה ממצה את האפשרויות הקיימות בתורה באופן תיאורטי: "אלו ואלו דברי א-לוהים חיים, והלכה כ...". בפרפרזה נאמר: התורה הציגה שתי אפשרויות פתוחות,

⁶ איני טוען שאיסורים אלו אינם קיימים כלל, אלא שחוסר האזכור שלהם בספר דברים מובן על רקע הסביבה הרעיונית הזרה למושגים אלה. ולהיפך: היעדרם מספר דברים מחדד את משמעותם בספר ויקרא, לאור תפישת הקדושה הטבעית והסגולית של ספר זה.

כל אחת מהן מגלמת מודל רעיוני אמיתי ומשמעותי, וההלכה בחרה לה אחת מהן. ייתכן שפסיקת הרמב"ם הנ"ל חוזרת ומעירה את המודל השני של ספר דברים, ונותנת לו מקום בהלכה.

זאת ועוד; הרב גרנות טוען כי ברור שמבחינה היסטורית, בזמן המקרא לא נהג רק המודל השושלתי.

ניתן להביא ראיות רבות, שחלק מהן הוזכרו לעיל, לכך שלויים שירתו בתפקידי כהונה באופן לגיטימי.

נרמז, שיייתכן גם שההכרעה להפקיע את זכותו של כל לוי להפוך לכהן היא מאוחרת, וכפי שאמרנו, אף היא תוצאה של מעשים, ולא של הכתבה מלמעלה.

לאמיתו של דבר, הדברים מפורשים בספר יחזקאל, אם קוראים את הפסוקים כפשוטם:

27. יחזקאל מ"ד, ט-טז

כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים, כֹּל בֶּן נָכַר עָרַל לֵב וְעָרַל בֶּשֶׁר לֹא יָבֹא אֶל מִקְדָּשִׁי לְכָל בֶּן נָכַר אֲשֶׁר בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: כִּי אִם הַלְוִיִּם אֲשֶׁר רָחֲקוּ מֵעַלִי בְּתַעֲוֹת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר תָּעִו מֵעַלִי אַחֲרֵי גְלוּלֵיהֶם וְנָשְׂאוּ עֹנָם: וְהָיוּ בְּמִקְדָּשִׁי מִשְׁרָתִים פְּקֻדוֹת אֶל שַׁעֲרֵי הַבַּיִת וּמִשְׁרָתִים אֶת הַבַּיִת, הִמָּה יִשְׁחֲטוּ אֶת הָעֹלָה וְאֶת הַזֶּבֶח לֶעֶם וְהִמָּה יַעֲמְדוּ לִפְנֵיהֶם לְשִׁרְתָם: יַעַן אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ אוֹתָם לִפְנֵי גְלוּלֵיהֶם וְהָיוּ לְבַיִת יִשְׂרָאֵל לְמַכְשׁוֹל עוֹן, עַל כֵּן נִשְׂאֹתִי יָדִי עֲלֵיהֶם נְאֻם ה' אֱלֹהִים וְנָשְׂאוּ עֹנָם: וְלֹא יִגְשׂוּ אֵלַי לְכַהֵן לִי וְלִנְשֹׂת עַל כֹּל קִדְשִׁי אֶל קִדְשֵׁי הַקִּדְשִׁים וְנָשְׂאוּ פְלִמְתָם וְתוֹעֲבוֹתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ: וְנָתַתִּי אוֹתָם שְׂמֵרֵי מִשְׁמֶרֶת הַבַּיִת לְכָל עֲבֹדְתוֹ וְלְכָל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בּוֹ.

כלומר, נתינת הלויים במעגל החיצוני של משמרת הבית, בתפקיד שלכאורה יועד להם מלכתחילה לפי ספר במדבר, היא תוצאה של חטאיהם, והיא פחות של מעמדם הקודם שהיה כשל כוהנים.

בגלל חטאיהם, יוכלו הלויים לעסוק רק בתפקידי משמרת או בתפקידים הכשרים גם בזרים - כגון שחיטה.

לעומתם, רק משפחה אחת מהכוהנים, זו ששמרה את דרך ה' גם בשעת המבחן, תוכל לכהן מעתה במקדש:

וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם בְּנֵי צְדוֹק אֲשֶׁר שָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמֶרֶת מִקְדָּשִׁי בְּתַעֲוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעַלִי הִמָּה יִקְרְבוּ אֵלַי לְשִׁרְתִּי וְיַעֲמְדוּ לִפְנֵי לְהַקְרִיב לִי חֶלֶב וְדָם נְאֻם ה' אֱלֹהִים: הִמָּה יָבֹאוּ אֶל מִקְדָּשִׁי וְהִמָּה יִקְרְבוּ אֶל שַׁלְחֵנִי לְשִׁרְתִּי וְשָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמֶרֶתִי.